

О Т Ч Е Т **ЗА РАБОТАТА НА НАЦИОНАЛЕН ПАРК-МУЗЕЙ** **„ШИПКА-БУЗЛУДЖА“ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА**

ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЧИ ПРЕЗ 2024 г.

1. Участие на Национален парк-музей (НПМ) „Шипка-Бузлуджа“ в организацията на националните чествания, посветени на 146-тата годишнина от Освобождението на България от турско робство, 156-тата годишнина от подвига на обединената чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, 147-мата годишнина от Шипченската епопея и 90-тата годишнина от освещаването на Паметника на свободата.
2. Отбелязване на 60-годишнината от създаването на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.
3. Опазване и научна обработка на съхраняваните и новопостъпилите движими културни ценности във фонда на музея.
4. Решаване на въпроса с документирането на собствеността на предоставеното за управление на музея държавно имущество.
5. Провеждане на процедура по реда на Закона за обществените поръчки за избор на изпълнител на проекта за реставрация и консервация на Паметника на свободата.
6. Провеждане на процедури по реда на Закона за обществените поръчки за избор на изпълнител, който ще осъществява строителния надзор на изпълнението на включените в проекта за реставрация и консервация на Паметника на свободата строително-монтажни работи.

I. ОТДЕЛ „ФОНДОВЕ“

В изпълнение на годишния план на музея през 2024 г. дейността на отдела бе насочена към попълване на фондовите сбирки с нови документи, снимки и други архивни материали, обработка на новопостъпилите материали, участие в подготовката на организираните през годината временни експозиции с движими културни ценности и предмети от фондовете на музея.

През отчетната година в научно-спомагателния фонд на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ постъпиха 16 броя материали. В резултат на това към 31.12.2024 г. наличният музейен фонд включва 24752 движими културни ценности и предмети, от които: 10893 броя са инвентирани в основния музейен фонд, седем броя – в обменния фонд, а 13852 броя – в научно-спомагателния фонд.

Всички движими културни ценности и предмети са заведени в инвентарните книги. За новопостъпилите е изготвена необходимата документация съгласно изискванията на Наредба Н-6/11.12.2009 г. за формиране, управление и идентификация на музейните фондове.

На основание на чл. 29, ал. 5 и 6 и чл. 30, ал. 1, т. 2 от Наредба Н-6/11.12.2009 г. за формиране, управление и идентификация на музейните фондове, със Заповед № 207/11.11.2024 г. на директора на НПМ „Шипка-Бузлуджа“, бе извършена задължителната годишна инвентаризация на движимите културни ценности от благородни метали, включени в основния фонд на музея. Резултатите от инвентаризацията са отразени в Протокол № 1/11.12.2024 г. Липси не са констатирани. Състоянието на инвентираниите в музейните фондове движими културни ценности и предмети е добро.

На основание на чл. 29, ал. 5 и 6, чл. 30, ал. 1, т. 3 и чл. 30, ал. 2, т. 3 от Наредба Н-6/11.12.2009 г. за формиране, управление и идентификация на музейните фондове, със Заповед № 208/11.11.2024 г. на директора на НПМ „Шипка-Бузлуджа“, бе извършена задължителната годишна инвентаризация по репрезентативния метод на движими културни ценности от основния фонд на музея. Резултатите от инвентаризацията са отразени в Протокол № 2/16.12.2024 г. Липси не са констатирани. Състоянието на инвентираниите в музейните фондове движими културни ценности е добро.

През 2024 г. 229 броя движими културни ценности от фонда на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ бяха включени в дванадесет временни експозиции, представени в градовете Казанлък, Ямбол, Исперих, Дряново, Радомир, Пловдив, Шумен, Велико Търново, Силистра и Габрово.

През отчетната година двамата уредници в отдела консултираха и предоставяха за ползване материали от фонда на музея на специалисти-историци, граждани, студенти и ученици. Те се включиха в подготовката и подбора на снимковия материал на издадената през 2024 г. книга за 60-годишнината от създаването на НПМ „Шипка-Бузлуджа“. Беше осъществена връзка с филателистите Марин Христов и Сашо Кръстев. От личната колекция на Марин Христов бяха сканирани 200 броя филателни материали, които попълниха дигиталната колекция от снимки и пощенски картички на музея.

За всички организирани през 2024 г. от НПМ „Шипка-Бузлуджа“ прояви се събираха публикуваните в пресата материали, както и плакати и покани, които се завеждаха в Научния архив на музея.

През 2024 г. уредникът в отдел „Фондове“ Георги Стойков участва в реализацията на проект „Реставрация на движими културни ценности (художествени произведения) от фонда на музея, участващи във временни експозиции на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ и изложби, отбелязващи годишнини на български художници“. В резултата на неговото изпълнение бяха реставрирани и консервирани 37 броя движими културни ценности от сбирка „Художествена“ на основния музееен фонд. Проектът беше финансиран по обявената през 2023 г. от Министерството на културата конкурсна сесия „Дейности по опазване и представяне на движимото културно наследство и визуалните изкуства в музеите и художествените галерии“.

II. ОТДЕЛ „НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И ЕКСПОЗИЦИОННА ДЕЙНОСТ“

В изпълнение на задачите, заложи в годишния план за 2024 г., специалистите от отдела насочиха усилията си към:

а) подготовка на честванията на 146-тата годишнина от Освобождението на България от турско робство, 60-годишнината от създаването на НПМ „Шипка-Бузлуджа“, 156-тата годишнина от подвига на обединената чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, 147-тата годишнина от Шипченската епопея и 90-годишнината от осветяването и откриването на Паметника на свободата.

б) поддържане на постоянната експозиция на музея в Паметника на свободата и откритите експозиции в парковете „Шипка“, „Бузлуджа“ и „Шейново“;

в) изработване на временни експозиции;

д) участие в научни конференции;

е) публикуване на резултатите от направените проучвания.

Експозиции

1. Постоянна експозиция в Паметника на свободата

През изминалата година постоянната експозиция в Паметника на свободата бе поддържана в добър вид. Витрините се почистваха редовно. Проблемите, възникващи в процеса на работа, своевременно се отстраняваха. В монумента е монтирана и действа система за видеонаблюдение, с пултове за наблюдение, разположени в административната сграда на музея на връх Шипка и в Паметника на свободата. По всички етажи са разположени пожарогасители. Поддържаната постоянна температура от 18 – 19 градуса се отразява благоприятно върху състоянието на включените в постоянната експозиция движими културни ценности.

Като най-сериозен проблем продължава да стои решаването на въпроса с проникващата в паметника влага. В резултат на това цокълът около стълбите, водещи към панорамната площадка на места е обелен или напълно липсва. При проливни дъждове вода

тече в каменния тунел, отвеждащ към експозицията и североизточната стена на костницата. Проблемът частично е овладян с разположените по етажите на паметника влагоизсушители. Тежките метеорологични условия и широките температурни амплитуди на връх Шипка, силните ветрове и честите случаи на директни попадения на мълнии върху паметника са причина за откъртване на части от фугировката на фасадата. Това създава предпоставки от нараняване на музейните работници и хилядите посетители на монумента. От ремонт и реставрация се нуждае каменната настилка около монумента, която на места е увредена.

В изпълнение на заповед № 162/07.11.2023 г. на Директора на музея всеки месец през отчетната година специалисти от отдела извършваха проверка на съдържанието и състоянието на постоянната експозиция в Паметника на свободата и книгата, в която се описва нейното състояние. Докладите се представяха на ръководството на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

2. Външни експозиции

През 2024 г. откритата експозиция в Национален парк „Шипка“ се поддържаше в добър вид. Тревните площи около Паметника на свободата, Голямото руско гробище, Големия руски паметник, батареите на Предната позиция и паметниците край пътя, водещ към върха се окосяваха редовно. Почистени от храсти и нанеси бяха паметниците на 3-та и 5-та опълченски дружини, изградени на североизточния склон на връх Шипка. Заради недостига на работници и отдалечеността от Паметника на свободата, Командният пункт на генерал Столетов и Зимната войнишка землянка, намиращи се на Главната позиция, през отчетната година отново останаха затворени за посещение.

Паметниците, разположени в Национален парк „Бузлуджа“, бяха редовно почиствани и поддържани. За поредна година паметниците в „Парка на победата“ при с. Шейново, община Казанлък, отново останаха в страни от работата на отдела. Като задача за 2025 г. остава изпълнението на указанията на Главна дирекция „Инспекторат за опазване на културното наследство“ към Министерството на културата за почистване и реставрация на Паметника на победата. Установеното през годините добро сътрудничество между НМП „Шипка-Бузлуджа“ и кметството в с. Шейново позволи тревните площи около този монумент и през 2024 г. да бъдат поддържани в добро състояние.

3. Временни експозиции

През изтеклата година специалистите от музея изготвиха 23 временни експозиции. Освен информационните табла и други нагледни материали, в 12 от тях бяха представени движими културни ценности от фонда на музея.

Представените през месеците януари, май и октомври 2024 г. в Ямбол, Батак и Карлово временни експозиции „Ний летиме от Балкана мощни Шипченски орли“ и „Випуските на свободата“ бяха организирани съвместно с Държавния военноисторически архив във Велико Търново.

По повод 90-годишнината от освещаването на Паметника на свободата беше подготвена изложбата **„90 години в 90 снимки. Паметникът на свободата – път във времето“**. С помощта на десетки фотографии, представящи красиви планински пейзажи, отделни моменти от тържества, официални държавни церемонии и посещения на делегации, военни паради и производства на офицерски випуски, строителството и ремонтирането на Паметника на свободата, е разказана историята на монумента от началото на неговото изграждане до наши дни. Включените в изложбата снимки показват много известни личности, посетили монумента през годините. Акцент в експозицията беше т. нар. „Златната книга“ на паметника. Експозицията беше допълнена с много пощенски картички от различни години, юбилейни монети, плакети, сувенири, свързани с Паметника на свободата.

Юбилейната изложба бе открита на 22.08.2024 г. в Художествена галерия – Казанлък. Като част от програмата на Националното честване „Шипченска епопея“, неин редуциран вариант, наречен „Паметникът на Свободата – деветдесет години история“, беше експониран

на пешеходна алея пред Регионална библиотека „Априлов-Палаузов“ в гр. Габрово. Като допълнение към нея беше издаден и юбилейният вестник „Паметник на свободата – деветдесет години история“, представящ по-важните моменти от историята на монумента с помощта на подбрани факсимилета от периодичния печат и снимки от фонда на музея.

Реализираните през 2024 г. временни експозиции спомогнаха за по-пълното представяне на националноосвободителните борби на българския народ през епохата на Българското възраждане и дейността на музея пред гражданите, посещаващи Паметника на свободата, обществеността и гостите на градовете Казанлък, Ямбол, Исперих, Дряново, Радомир, Пловдив, Шумен, Силистра, Габрово, Враца, Калофер, Шипка, Стара Загора, Батак, Чирпан, Карлово и връх Шипка (вж.: *Приложение № 1* и *Приложение № 2*).

Участие в научни конференции

д-р Чавдар Ангелов, Научна конференция „Посланията на Чудомир“, Литературно-художествен музей „Чудомир“ – Казанлък, 29.03.2024 г., доклад на тема: „Кореспонденцията на Чудомир с Рачо Стоянов: едно необходимо уточнение“.

д-р Чавдар Ангелов, Международна научна конференция „Модерна България – 60 години преподаване на нова и съвременна българска история във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ и 40 години катедра „Нова и най-нова история на България“, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – Велико Търново, 19.04.2024 г. – 20.04.2024 г., доклад на тема: „По въпроса за първото национално честване на подвига на Хаджи-Димитровата чета на връх Бузлуджа“.

д-р Чавдар Ангелов, Международна научна конференция „Културни мостове: истории за значими българи от Сърбия“, Гимназия „Св. Св. Кирил и Методий“ – Цариград (Димитровград), Република Сърбия, 20.06.2024 г., доклад на тема: „Участници в Българското опълчение от Цариградско и Нишко по време на Руско-турската война (1877 – 1878 г.)“.

д-р Чавдар Ангелов, Национална научна конференция „Музеите и българското образование – традиции и модерност“, Национален музей на образованието – Габрово, 14.06.2024 г. – 15.06.2024 г., доклад на тема: „Възстановяването на българското просветно дело в района на 10-та пехотна Беломорска дивизия през Първата световна война (1917 – 1918 г.)“.

д-р Чавдар Ангелов, Научна конференция „Плевенски исторически четения. Конфликти и разбирателства в историята“, Регионален исторически музей – Плевен, 14.11.2025 г. – 15.11.2024 г., доклад на тема: „Българската училищна мрежа в Драмската областна военна инспекция през Първата световна война“.

Деница Рахнева, Научна конференция „Посланията на Чудомир“, Литературно-художествен музей „Чудомир“ – Казанлък, 29.03.2024 г., доклад на тема: „Паралели – за парижките впечатления и нашенските порядки“.

Деница Рахнева, Национална научна конференция с международно участие „Музеите и културното наследство. 120 години Исторически музей – Шумен“ – Регионален исторически музей – Шумен, 26.06.2024 г. – 28.06.2024 г., доклад на тема: „Реставрация и консервация на лъва над северния вход на Паметника на свободата“.

Деница Рахнева, Национална научна конференция „Севлиево през вековете – исторически измерения, събития и личности“, 26.09.2024 г. – 28.09.2024 г., доклад на тема: „Никола Драгошинов – една неразказана история“.

Деница Рахнева, Национална научна конференция „Васил Левски, българската емиграция и освобождението на България“, Национален музей „Васил Левски“ – Карлово, 21.11.2024 г. – 22.11.2024 г., доклад на тема: „Иван Попалексов Хаджиенов/Адженов (1835 – 1903 г.) – издателят на първия български всекидневник“.

Даниела Димитрова, Национална научна конференция „Музеите и българското образование – традиции и модерност“, Национален музей на образованието – Габрово, 14.06.2024 г. – 15.06.2024 г., доклад на тема: „Онуфриевото даскало и развитие на училищното дело в село Енина, Казанлъшко“.

Златина Чорева, Национална научна конференция „Музеите и българското образование – традиции и модерност“, Национален музей на образованието – Габрово, 14.06.2024 г. – 15.06.2024 г., доклад на тема: „Опълченци със заслуга в просветното дело“.

Публикации

В различни специализирани, научно-популярни и юбилейни издания през 2024 г. бяха обнародвани следните разработки на специалисти от музея:

Ангелов, Чавдар. Приносът на Георги Чорбаджийски за опазване на спомена за Бузлуджанската епопея през 20-те години на XX век. – В: Чудомир – познатият непознат. Велико Търново, 2024, с. 123 – 143.

Ангелов, Чавдар. Възстановяването на българското просветно дело в района на 10-та пехотна Беломорска дивизия през Първата световна война (1917 – 1918 г.). – В: Музеите и българското образование – традиции и модерност. Национална научна конференция – Габрово, 2024 г. Сборник с доклади. Велико Търново, 2024, с. 337 – 350.

Ангелов, Чавдар. Отбелязването на Стогодишнината от гибелта на Васил Левски в Казанлък и региона. – В: Васил Левски. Памет за Апостола. Материали от Национална научна конференция, проведена на 23 – 24 ноември 2023 г. в Карлово и посветена на 100 години от създаването на Народен комитет „Васил Левски“ и 90 години от възстановяването на родната къща на Апостола. София – Карлово, 2024, с. 279 – 292.

Ангелов, Чавдар. Паметникът на свободата. – Паметникът на свободата – деветдесет години история. Казанлък, 2024.

Димитрова, Даниела. Онуфриевото даскало и развитие на училищното дело в село Енина, Казанлъшко. – В: Музеите и българското образование – традиции и модерност. Национална научна конференция – Габрово, 2024 г. Сборник с доклади. Велико Търново, 2024, с. 290 – 298.

Рахнева, Деница. Места на почит към паметта на Левски в Казанлък. – В: Васил Левски. Памет за Апостола. Материали от Национална научна конференция, проведена на 23 – 24 ноември 2023 г. в Карлово и посветена на 100 години от създаването на Народен комитет „Васил Левски“ и 90 години от възстановяването на родната къща на Апостола. София – Карлово, 2024, с. 304 – 317.

Рахнева, Деница. Реставрация и консервация на лъва над северния вход на Паметника на свободата. – В: Музеите и културното наследство. 120 години Исторически музей – Шумен. Сборник с доклади от Национална научна конференция с международно участие, Шумен, 26 – 28 юни 2024 г. Шумен, 2024, с. 338 – 352.

Рахнева, Деница. Никола Драгошинов – една неразказана история. – В: Севлиево през вековете. Исторически измерения, събития, личности. Сборник материали от Национална научна конференция. Севлиево, 2024, с. 211 – 216.

Чорева, Златина. Опълченци със заслуга в просветното дело. – В: Музеите и българското образование – традиции и модерност. Национална научна конференция – Габрово, 2024 г. Сборник с доклади. Велико Търново, 2024, с. 299 – 303.

Специализирани справки

През 2024 г. специалистите на музея изготвих десет справки за участието на Божко Станчев, Добри Михалев, Степан Антонович Касимов, Генчо Христов, Атанас Илчев Кирчев, Димитър Филипов, Петър Радков, Петър Зурев, Христо Зурев и Димо Иванов Багрянов в редовете на Българското опълчение по време на Руско-турската война от 1877 – 1878 г.

В отговор на постъпило в деловодството на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ заявления за издирване на информация за опълченци от Пирот (Пиротско) и Ниш (Нишко) бяха извършени и изготвени други 87 проучвания и справки за ветераните от Освободителната война Георги (Григорий) Атанасов, Иван Василев, Радион Вучкович, Стефан Георгиев, Димитър Гълъбов, Димитър Жеков, Никола Живков, Андрей Иванов, Димитър Иванов,

Михаил Иванов, Стойко Иванов, Стойко Игнатов, Марко Игнатович, Радо Илиев, Никола Илич, Стойко Йованов, Тодор Кирев, Георги Костов, Димитър Костов, Сретен Маркович, Спас Миленков, Иван Стоядинов, Алекси Николов Стоянов, Петър Павлов, Николай Павлович, Йован Петров, Ангел Попович, Петър Попович, Александър Рак, Алексей Ранчев, Васил Ранчев, Григорий Славков, Джуно Стаменкович, Христо Стоянов, Антон Стоянович, Георги Стоянович, Стефо Субанович, Георги А. Фредич, Петър Христов, Милан Цветков, Илия Петров, Иван Раданович, Константин Христов, Никола Иванов Велински, Николай Петрович, Периша Стефанович, Ставро Лазаров, Александър Антич, Божко Игнатов, Иван Стоянов Златов, Илия Живков, Младен Живкович, Спас Георгиев Шишков, Семен Петрович, Панайот Игнатов, Цветко Христов, Георги Христов, Коста Младенов, Георги Войнович, Младен Димитров Иванов, Милан Митев Стаменков, Димитрий Стоянович, Панайот Игнатов Георгов, Георги Игнатов, Алекси Владов, Димитър Георгиев, Филип Деспотов, Влажо Димитров, Стоян Иванов, Марко Райкович, Петър Стоянов, Адам Живкович, Иван Стоянов, Димитър Стаменов, Петър Дончев, Димитрий Филипков, Виден Павлов, Нако Виденов, Иван Георгиев, Виден Георгиев, Петър Иванов, Тодор Стоянов, Ставри Младенов, Тодор Виденов, Георги Виданов, Станчо Йоцов и Пенчо Костов.

През отчетната година музейните специалисти извършиха единадесет проучвания, които установиха, че НПМ „Шипка-Бузлуджа“ не разполага с данни, които да потвърждават участието на лицата Иван Колев (Хаджиколев), Алекса Андреич, Степан Илиев, Пенчо Костов, Симеон Кръстев Павлов, Стефан Михов, Димитрий Михов, Михо Михов, Кольо Мусински, Кузман Тодоров и Христо Чохаджиев в редовете на Българското опълчение.

По искане на Министерството на отбраната и Музея на текстилната индустрия в Сливен за издирване и предоставяне на информация, ръководителят на Звено „Връзки с обществеността и реклама“ в НПМ „Шипка-Бузлуджа“ и Деница Рахнева – уредник в отдел „Фондове“ на музея, изготвиха две проучвания за:

- броя на мемориалните плочи в Храм-паметника „Рождество Христово“ в гр. Шипка и броя на загиналите опълченци по време на Руско-турската война (1877 – 1878 г.);
- наличието във фонда на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ на автентична военна турска униформа от времето на Руско-турската война (1877 – 1878 г.). Проверката установи, че музеят не притежава такава униформа.

Договори за сътрудничество

Важен момент от стремежа на екипа на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ да развива и разширява партньорството си със сродни научни, образователни, културни и просветни организации от страната и чужбина беше сключеният на 28.08.2024 г. Договор за сътрудничество и съвместна дейност между Национална библиотека (НБ) „Св. Св. Кирил и Методий“ и музея. Документът потвърждава намерението за съвместна работа, насочена към популяризирането на културното наследство и целите и дейностите на всяка от договарящите си страни. Договорът предвижда да бъдат поддържани редовни контакти и обмен на информация и експертиза; организиране, провеждане и участие в публични събития, форуми и изложби; реализиране на културни продукти; съвместно развитие на културни, научни и информационни проекти; обмен на контакти с български и международни партньори.

Плод на постигнатото споразумение бяха представянето в навечерието на Деня на народните будители в Казанлък на предоставената ни от Националната библиотека изложба „Непознатият Рибен буквар“ и организираната в Града на розите на 23.10.2024 г. публична лекция на д-р Бояна Минчева – ръководител направление „Опазване на ръкописно-документалното наследство“ в Национална библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, „200 години от издаването на „Рибния буквар“ на д-р Петър Берон“. В края на 2024 г. НПМ „Шипка-Бузлуджа“ и Библиотеката започнаха работа и по подготовката на съвместната изложба „В памет на безсмъртните...“. В нея ще бъдат представени съхранявани във фондовете на двете институции движими културни ценности и архивни материали, свързани

с тридесет участници в Българското опълчение, чиито образи в края на 20-те началото на 30-те години на XX век са увековечени от художника Стефан Ковачев. Изложбата ще бъде представена през 2025 г. в навечерието на Националния празник на Република България в София и по повод предстоящото отбелязване на 148-та годишнина от Шипченската епопея в Казанлък.

III. ЗВЕНО „ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА И РЕКЛАМА“

През 2024 г. Паметникът на свободата беше посетен от 84188 туристи, от които 71756 души са заплатили входна такса, а 12432 човека са били гости на музея в дните на отворени врати. От заплатили входна такса 37345 души са пълнолетни български граждани, 30224 са български ученици и студенти, а 4187 – чуждестранни туристи. В абсолютни стойности тези данни сочат запазване на общия поток посетители в сравнение с предходната година, като се наблюдава лек спад при категорията „пълнолетни български граждани“, докато броят на чуждестранните посетители леко се е увеличил.

Пред туристите са изнесени 254 беседи, от които на български език – 244; на руски език – четири; други езици – шест. В сравнение с предходната година, спадът, особено на беседите на чужд език, е драстичен в сравнение с 2019 г. – последната година преди Covid-кризата и войната в Украйна, когато на руски език са изнесени – 66 беседи, а на английски език – 32.

През туристическия сезон в Мултимедийната зала на връх Шипка работеше непрекъснато. Осъществени са 145 прожекции на документални филми за Шипченската епопея – на български и на руски език, за паметниците в района на Шипченския проход и на детския анимационен филм за Шипченската епопея. И тази година на два пъти групи посетителите се възползваха от музейната услуга „Беседа и обиколка по историческите места на територията на НПМ „Шипка“.

В интернет и фейсбук страниците на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ бяха публикувани 82 съобщения и публикации, представящи работата на музея. За популяризиране на неговата дейност на журналисти и издатели бяха предоставяни снимков материал, историческа и туристическа информация. В рубриката „Исторически календар“ бяха публикувани съобщения за: 8 януари – 146 години от освобождението на Казанлък; 19 януари – 135 години от формирането на 23-ти пехотен Шипченски полк; 26 август – 90 години от осветяването и откриването на Паметника на свободата; 8 септември – 60 години от обявяването на песента „Мила Родино“ за български национален химн; 200 години от издаването на „Рибния буквар“ на д-р Петър Берон.

По случай Националния празник в Националния музей „Христо Ботев“ в гр. Калофер бяха предоставени за прожекция пред посетителите на музея филмите „Епопеята на Шипка“ и „Паметници на признателността“.

Звено „Връзки с обществеността“ се включи активно в организирането и популяризирането на Юбилейния концерт, посветен на шейсетата годишнина от създаването на Националния парк-музей „Шипка-Бузлуджа“. Събитието се проведе на 27.06.2024 г. в залата на НЧ „Искра – 1860“ в гр. Казанлък. По повод на годишнината беше издаден албум „60 години Национален парк-музей „Шипка-Бузлуджа“; бяха проучени музейни документи и кореспонденции от създаването на музея до днес, като целта беше да се създаде разказ за развитието на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ като водещ национален музейен институт. Разказът беше илюстриран с над 200 фотографии от фонда на музея и от личните колекции на бивши и настоящи музейни работници. Текстът и подбора на илюстрациите в албума бяха на ръководителя на звено „Връзки с обществеността и реклама“ Мая Миланова. Звеното се включи в създаването и логистиката на музейната изложба „90 години в 90 снимки.

Паметникът на свободата – път във времето“, както и на юбилейния музеен вестник (и двете посветени на 90-годишнината от откриването на Паметника на свободата) с редакция и корекция на текстове, изработване на афиши и покани, прессъобщения, съобщения в интернет пространството.

Ръководителят на звеното направи подбора на изображенията и подготви текстовете, включени в музейния календар за 2025 година, озаглавен: „Освободителната война и Шипченската епопея в илюстрации от руската и европейската преса“, в който разказът за историческите събития е онагледен с гравюри от илюстрирани руски и европейски седмичници от епохата. Той участва в изготвянето на документите за кандидатстване по проект „Изготвяне на Тематико-експозиционна документация, проектиране и дизайн на постоянната експозиция на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ в Паметника на свободата на връх Шипка – „Шипченска епопея“ в обявена от Министерството на културата сесия за целево финансиране на проекти в областта на движимото културно наследство, музеите и художествените галерии на стойност 59720,76 лева.

През отчетната година звеното се включи в подготовката на организирани музейни изложби. Работата бе свързана с корекция на текстове, изработване на афиши и покани, изготвяне на прессъобщения и предоставяне на информация за гостуващите музейни изложби на приемащите ги културни институции. Звеното оказва съдействие на различни обществени организации и отделни творци, желаещи да осъществят различни събития и проекти на територията на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

Продължи работата по актуализирането и допълването на историческите справки и справките за експозицията в Паметника на свободата. Оказано беше необходимото съдействие и бяха предоставени информация, материали и консултации на музеи, организации и граждани, интересувани се от работата на музея и от неговите туристически обекти.

По случай Националния празник на Република България, честването на 156-тата годишнина от подвига на обединената чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, Националното честване на Шипченската епопея специалистите от музея участваха в телевизионни и радио предавания. Продължи редовното подаване на информация към други регионални и местни информационни печатни и електронни издания.

Издателска дейност

Миланова, Мая. 60 години Национален парк-музей „Шипка-Бузлуджа“. Велико Търново, 2024.

Юбилеен вестник Паметникът на свободата – деветдесет години история. Казанлък, 2024.

Календар` 2025 „Освободителната война и Шипченската епопея в илюстрации от руската и европейската преса“. Казанлък, 2024.

Премиери на книги

При голям интерес от страна на публиката преминаха организирани от НПМ „Шипка-Бузлуджа“ през 2024 г. премиери на:

1. **Азинян, Бедрос.** Строи се монумент. София, 2022, 06.03.2024 г., Регионална библиотека „Захарий Княжески“ – Стара Загора.

2. **Палангурски, Милко.** Съграждането на модерна България. Нотабилите, конституцията и князът. Велико Търново, 2024, 16.05.2024 г., Литературно-художествен музей „Чудомир“ – Казанлък.

3. **Ангелов, Чавдар.** Тайният. Иван Вълков като офицер, конспиратор, държавник, дипломат. Велико Търново, 2020, 15.06.2024 г., Парк „Артилерийски“ – Стара Загора.

4. **Миланова, Мая.** 60 години Национален парк-музей „Шипка-Бузлуджа“. Велико Търново, 2024, 27.06.2024 г., Исторически музей „Искра“ – Казанлък.

5. **Нови документални** изследвания. Васил Левски. София – Карлово, 2024, 16.07.2024 г., Литературно-художествен музей „Чудомир“ – Казанлък.

6. **Ангелов, Чавдар.** Тайният. Иван Вълков като офицер, конспиратор, държавник, дипломат. Велико Търново, 2020, 27.11.2024 г., Исторически музей – Ботевград.

Работа с деца и ученици

На 28.02.2024 г. в зала „Възраждане“, намираща се в сградата на община Габрово, д-р Чавдар Ангелов участва като лектор в среща-дискусия на тема: „Памет за Паметника на свободата“. Срещата беше организирана от Община Габрово и Ротари клуб (Сдружение) – Габрово.

На 05.03.2024 г. в Общинска библиотека „Искра“ Даниела Димитрова – уредник в отдел „Научноизследователска и експозиционна дейност“, изнесе три открити урока пред ученици от втори и трети клас на ОУ „Георги Кирков“ на тема: „Освобождението на България и участието на българските опълченци в Шипченските сражения“. Пред учениците беше представен детският филм „Епопеята на Шипка“.

На 19.03.2024 г. в ЛХМ „Чудомир“ уредниците Даниела Димитрова и Георги Стойков изнесоха открит урок по история пред десетокласници от ПХГ „Св. Св. Кирил и Методий“ – Казанлък на тема: „Формиране и боен път на Българското опълчение в хода на Руско-турската война 1877 – 1878 г.“. По време на занятиято бяха представени огнестрелно и хладно оръжие, възпоменателни и юбилейно медали, литографии и снимки от фонда на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

60 години от създаването на НПМ „Шипка-Бузлуджа“

Основен момент в работата на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ през отчетната година беше честването на 60-годишнината от създаването на музея. Акцент в изготвената програма за отбелязване на това събитие беше проведеният на 27.06.2024 г. в големия салон на Народно читалище (НЧ) „Искра – 1860“ в гр. Казанлък Тържествен концерт, посветен на нашия празник. В концертната програма бяха включени изпълнения на военно-патриотични мелодии и художествени произведения на български класически автори, изпълнени от Военен духов оркестър при 61-ва Стрямска механизирана бригада с диригент капитан Йордан Илиев, Смесен хор „Петко Стайнов“ с диригент Младен Станев и Вокална група „Искрица“ с диригент Стефка Денева при НЧ „Искра – 1860“ – Казанлък и актьорът от Старозагорския драматичен театър „Гео Милев“ Ивелин Керанов.

Сред многобройната публика, която изпълни до краен предел читалищната зала, присъстваха кметът на Община Казанлък г-жа Галина Стоянова, доц. д-р Пламен Славов – съветник на Президента на Република България по култура, командирите на 2-ра Тунджанска механизирана бригада и 61-ва Стрямска механизирана бригада бригаден генерал Мирослав Костадинов и бригаден генерал Маргарит Михайлов, протосингелът на Старозагорската Света Митрополия архимандрит Богослов, представители на множество държавни и общински учреждения, ръководители и колеги от различни научни, образователни, културни и просветни организации и институции.

По повод 60-годишнината от създаването на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ музея получи десетки поздравителни адреси. Сред тях от Президента на Република България, Министъра на културата, Министъра на отбраната, Министъра на вътрешните работи, кмета на Община Казанлък, областния управител на Област Габрово и много други държавни, културни и обществени организации. За значимия принос на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ към изучаването и опазването на историческото, културното и духовното наследство на България, както и за неговата водеща роля в съхраняването на паметта на българската нация за бъдещите поколения, от името на Президента на Република България, доц. д-р Пламен Славов връчи на

НПМ „Шипка-Бузлуджа“ Плакет „Св. Св. Кирил и Методий“ на Президента на Република България.

Други събития

На 05.03.2024 г. в д-р Чавдар Ангелов беше гост-лектор на организирана от Ротари клуб „Берое“ – Стара Загора среща-дискусия на тема: „Освобождението на България“.

На 26.03.2024 г. д-р Чавдар Ангелов изнесе слово по повод 111-тата годишнина от превземането на Одринската крепост по време на Балканската война.

На 16.07.2024 г. НПМ „Шипка-Бузлуджа“ организира среща-дискусия на тема: „Памет за Апостола“ с участието на проф. Вера Бонева и Дора Чаушева – директор на Национален музей „Васил Левски“ – Карлово. Събитието се проведе в Литературно-художествен музей „Чудомир“ – Казанлък.

Музеят бе домакин на Четвъртото издание на фестивала „Open Buzludzha Fest“, което се проведе от 08.08.2024 г. до 11.08.2024 г. в района на „Историческа поляна“ на връх Бузлуджа.

На 23.10.2024 г. НПМ „Шипка-Бузлуджа“ организира лекция на д-р Бояна Минчева от Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, на тема: „200 години от издаването на „Рибния буквар“ на д-р Петър Берон“. Събитието се проведе в Изложбена зала „Иван Милев“ – Казанлък.

IV. НАУЧНА БИБЛИОТЕКА

В изпълнение на Заповед № 88/16.04.2024 г. на Директора на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ Научната библиотека беше предадена от д-р Чавдар Ангелов на Деница Рахнева – уредник в отдел „Фондове“ на музея, която изпълнява и длъжността „библиотекар“. В тази връзка беше направена пълна инвентаризация на фонда на Научната библиотека.

През отчетната година библиотеката бе основно почистена и препоредена. Поради установяване на дублирани инвентарни номера бяха преинвентирани 18 броя библиотечни документи. Започна поставянето на баркод на всеки екземпляр от библиотеката, съответстващ на инвентарния номер, за по-лесна инвентаризация чрез сканиране и извършване на втора проверка на наличността във фонда. Стартирано беше и въвеждането на библиотечния фонд електронен каталог за вътрешна употреба. Работата по изпълнението на двете задачи ще продължи и през 2025 г. Дадено беше началото на поэтапното реставриране на повредени книги и преподвързване на скъсани томове от Научната библиотека. До края на 2024 г. бяха поправени 68 тома библиотечни документи. Реставрацията ще продължи и през 2025 г.

През годината бяха закупени 70 тома литература на обща стойност 2545,88 лева и получени като дарение 142 броя книги на обща стойност 2826,50 лева. Постъпленията без съпроводителен документ и корична цена ще бъдат инвентирани след заседание на комисия за определяне на стойността им през 2025 г.

На читатели бяха предоставени за ползване 42 броя библиотечни документи, като библиотеката все още не функционира пълноценно поради продължаващата обработка на фонда.

За подобряване на работата на Научната библиотека бе закупен софтуер за създаване на електронен каталог, баркодчетец и 10000 баркода. Библиотекарят взе участие в XXX-тия Есенен семинар „АБ – днес и утре“, където премина обучение за работа с програмата АБ Уеб, RFID технологии и дигитализация. Семинарът се състоя от 02.10.2024 г. до 04.10.2024 г. в Регионална библиотека „Пейо Крачолов Яворов“ – Бургас.

В допълнение на всичко това през 2024 г. бяха закупени стълба, гилотина, табелки за библиотечните рафтове и техника – лаптоп и принтер, необходими за работата на библиотеката.

V. ФОТОЛАБОРАТОРИЯ

Дейността на фотолабораторията през 2024 г. беше съобразена с годишния план и задачите на НПМ „Шипка-Бузлуджа“. Основната дейност беше насочена към дигиталното заснемане на документи, материали, публикации във вестници и списания, или друга научна литература, свързани с изследователската и популяризаторската дейност на музея. Фотолабораторията взе участие в подготовката и реализацията на всички фотодокументални изложби и отпечатаните през годината научни издания, албуми и календари. Музейният фотограф се включваше активно в транспортирането, аранжирането, рекламата и документирането на всички гостуващи изложби в различни градове на страната, по различни поводи свързани с предмета на дейност на музея. След техническата обработка на изображенията, включваща форматиране, композиция, цвят, контраст, яркост и пр., файловете се каталогизираха в отделни папки и подреждаха във фото-архива на музея.

Във връзка с подготовката на проект за изработването на Тематико-експозиционна документация за нова постоянна музейна експозиция в Паметника на свободата беше заснета настоящата такава. Оказано бе пълно съдействие на колегите уредници при издирването, заснемането, обработката и проектирането на визуалната част на подготвяните през отчетната година тематични изложби. Музейният фотограф Христо Генов създаде два живописни акварелни портрета на строителя на Паметника на свободата Пеньо Колев – Бомбето. Негово дело е изработения проект за Дарителско свидетелство на НПМ Шипка–Бузлуджа;

Фотолабораторията се включи активно в редица дейности на отдел „Стопански“, свързани с транспортирането на изложби, монтаж и демонтаж на транспаранти и рекламни материали, закупуване на материали, почистване на парадните стълбищата пред Паметника на свободата на връх Св. Никола (Шипка) и на паметника на Хаджи Димитър на връх Бузлуджа, импрегниране на дограмата на административната сграда на музея, почистване двора на предоставената за управление на музея Дрянкова къща в село Боженци, община Габрово и други дейности по ремонта и поддръжката на недвижимата собственост и инвентар.

Продължи попълването на музейния архивен фонд със снимки, запечатали важни моменти от всенародните тържества на връх Шипка по случай Националния празник на Република България и Шипченската епопея, честването на годишнината от гибелта на Хаджи Димитър и неговите четници на връх Бузлуджа, както и на организирания от музея събития – лекции, представяне на книги и презентации и др.

VI. ОТДЕЛ „СТОПАНСКИ“

Поддръжка и придобиване на имущество

През 2024 г. бе направено всичко възможно за поддържането на включените в границата на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ паметници и паметни места и повереното на музея държавно имущество. В тази връзка ръководството на музея и работниците в отдела извършиха:

1. Техническо обслужване на трафопоста в административната сграда на музея на връх Шипка.
2. Техническо обслужване и контролно замерване на заземителните инсталации на Паметника на свободата и Големия руски паметник.
3. Контролно замерване на осветеността и микроклимата на работните помещения в административната сграда на музея в гр. Казанлък.
4. Контролно замерване на осветеността и микроклимата на работните помещения в административната сграда на музея на връх Шипка.
5. Почистване на стъпалата (пешеходен подход) от паркинга на превала на Шипченския проход до Паметника на свободата.
6. Почистване от наноси на каптажа (водохващането) на чешмата и чешмата, намираща се западно от паркинга на превала на Шипченския проход.

7. Почистване и отпушване от наноси на сифона на чешмата, намираща се южно от паметника на Хаджи Димитър на връх Бузлуджа.
8. Почистване на района на паметника на Хаджи Димитър на връх Бузлуджа.
9. Почистване на паметниците на 3-та и 5-та опълченски дружини, издигнати на източния склон на връх Шипка, от храсти и изсъхнали дървета.
10. Редовно окосяване на тревните площи в района на Паметника на свободата.
11. Почистване на района на паркинга до Храм-паметника „Рождество Христово“ в гр. Шипка, община Казанлък.
12. Окосяване на тревните площи и почистване от изсъхнали дървета и храсти на предоставената за управление на музея оранжерия, намираща се западно от гр. Шипка, община Казанлък.
13. Почистване на тревните площи и премахването на изсъхнали храсти и дървета в двора на Дрянковата къща, с. Боженци, община Габрово.
14. Изкастриане на клонови, надвиснали над покрива на предоставената за управление на музея хижа „Опълченец“ на връх Шипка.
15. Паметникът на свободата и другото предоставено за стопанисване и управление на музея недвижимо и движимо имущество е застраховано. На всеки от работниците на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ е направена годишна застраховка трудова злополука. Застраховани са пътническите места в автомобилите на музея.
16. Техническо обслужване на автомобилния парк на музея.
17. Закупуване на седем броя метални кардекс шкафове Malow SZK 302.
18. Закупуване на моторен трион Shtill MS 251.
19. Закупуване на моторна ножица за жив плет (храсторез) Husqvarna 522HDR75X.
20. Ремонт на два броя нафтови горелки на Вечния огън на връх Шипка.
21. Профилактика и ремонт на отоплителните уреди в административната сграда на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ на връх Шипка.

Възлагане на дейностите, свързани с изпълнението на одобрения проект за реставрация и консервация на Паметника на свободата

1. Финализиране на обявената на 21.12.2023 г. процедура за определяне на изпълнител за извършване на независим строителен надзор по реда на Закона за обществените поръчки (ЗОП) с предмет: „Упражняване на независим строителен надзор при изпълнение на СМР по всички части на проект за обект: „Реставрация и консервация на фасадите на Паметника на свободата на връх Шипка“ в ПИ с идентификатор 83199.1.1, землището на гр. Шипка, община Казанлък, област Стара Загора“. Процедурата завърши със сключването на 08.07.2024 г. на Договор между НПМ „Шипка-Бузлуджа“ и „Алфа Пи Проджект“ ООД – София, за възлагане на цитираната обществена поръчка.
2. Прекратяване на 07.05.2024 г. на обявената на 11.12.2023 г. обществена поръчка за извършване на СМР, включени в проект „Реставрация и консервация на фасадите на Паметника на свободата на връх „Шипка“ в ПИ с идентификатор 83199.1.1, землището на гр. Шипка, община Казанлък област Стара Загора“. Причините за прекратяването на процедурата са свързани с това, че подадените от някои от участниците оферти не отговаряха на техническата спецификация и на изискванията за изпълнение на поръчката, а една от тях бе подадена от участник, който не отговаряше на поставените критерии за подбор.
3. Представяне на 01.08.2024 г. пред Агенцията за обществени поръчки (АОП) за задължителен предварителен контрол по реда на чл. 232а от ЗОП на документацията за обществена поръчка за извършване на СМР с предмет: „Изпълнение на СМР по всички части на работен проект за обект „Реставрация и консервация на фасадите на Паметника на свободата на връх „Шипка“ в ПИ с идентификатор 83199.1.1, землището на гр. Шипка, община Казанлък, област Стара Загора“.

4. След извършената от АОП проверка на документацията на поръчката, изпълнението на дадените ни на 20.08.2024 г. от Агенцията препоръки и публикуването на обявлението за поръчката в европейския електронен вестник, на 28.08.2024 г. обявата за обществената поръчка беше обнародвана на страницата на АОП.

5. Прекратяване на 04.12.2024 г. на процедурата за извършване на СМР, включени в проект: „Изпълнение на СМР по всички части на работен проект за обект „Реставрация и консервация на фасадите на Паметника на свободата на връх „Шипка“ в ПИ с идентификатор 83199.1.1, землището на гр. Шипка, община Казанлък, област Стара Загора“. Причините за прекратяването на процедурата са свързани с това, че подадените от участниците оферти не отговаряха на техническата спецификация и на изискванията за изпълнение на поръчката.

6. Представяне на 30.12.2024 г. пред АОП за задължителен предварителен контрол по реда на чл. 232а от ЗОП на документацията за Обществена поръчка за извършване на СМР с предмет: „Изпълнение на реставрационни и консервационни дейности и строително-монтажни работи по всички части на работен проект за обект: „Реставрация и консервация на фасадите на Паметника на свободата на връх „Шипка“ в ПИ с идентификатор 83199.1.1, землището на гр. Шипка, община Казанлък, област Стара Загора“¹.

Участие в обявени от Министерството на културата сесии за финансиране на проекти

1. Изпълнение и отчитане на проект: „Реставрация на движими културни ценности (художествени произведения), от фонда на музея, участващи във временни експозиции на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ и изложби, отбелязващи годишнини на български художници“. Проектът се финансира по обявена от Министерството на културата конкурсна сесия „Дейности по опазване и представяне на движимото културно наследство и визуалните изкуства в музеите и художествените галерии“. Проектът беше изпълнен и финализиран през юли 2024 г. (Договор № РД 11-06-1234/12.12.2023 г. между Министерството на културата и НПМ „Шипка-Бузлуджа“).

2. Разработване и частично изпълнение на проект: „Изработване на Тематико-експозиционна документация, проектиране и дизайн на постоянна експозиция на Национален парк-музей „Шипка-Бузлуджа“ в Паметника на свободата на връх Шипка – „Шипченска епопея“. Проектът се финансира по обявена от Министерството на културата конкурсна сесия за финансиране на проекти в областта на движимото културно наследство, музеите и художествените галерии, Тема № 3: „Дейности по представяне на движимото културно наследство в постоянните експозиции музеите и художествените галерии“. Финализирането на проекта и неговото отчитане предстои да бъдат извършени до края на 2025 г. (Договор № РД 11-00-388/13.12.2024 г. между Министерството на културата и НПМ „Шипка-Бузлуджа“).

3. Разработване и кандидатстване за финансиране на проект: „Реставрация на движими културни ценности (художествени произведения) от фонда на НПМ „Шипка-Бузлуджа“, участващи във временни експозиции на музея“. Проектът се финансира по обявена от Министерството на културата конкурсна сесия за финансиране на проекти в областта на движимото културно наследство, музеите и художествените галерии, Тема № 1: „Дейности по опазване на движимото културно наследство в музеите и художествените галерии“. След направения подбор от страна на Министерството на културата проектът не беше класиран за финансиране.

Вътрешни устройствени актове

¹ След извършената от АОП проверка на документацията на поръчката, изпълнението на дадените ни на 04.02.2025 г. от Агенцията препоръки и публикуването на обявлението за нея в Официалния европейски вестник (10.02.2025 г.), движението по обществената поръчка с уникален номер 05390-2025-0001 може да бъде проследено на интернет адрес: <https://app.eop.bg/today/450946>.

През 2024 г. ръководството на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ разработи следните вътрешни правила и планове, имащи пряко отношение към подобряването на отделни аспекти от музейната работа:

1. Вътрешни правила за осъществяване на предварителен контрол в НПМ „Шипка-Бузлуджа“, утвърдени със Заповед № 99/29.04.2024 г. на Директора на НПМ музея.
2. Антикоруptionен план на НПМ „Шипка-Бузлуджа“, представен на 07.05.2024 г. на министъра на културата за утвърждаване.
3. Вътрешни правила за дейността на учрежденческият архив на НПМ „Шипка-Бузлуджа“, утвърдени със Заповед № 157/21.08.2024 г. на Директора на музея.
4. Вътрешни правила за командироване в страната и чужбина на работниците на НПМ „Шипка-Бузлуджа“, утвърдени със Заповед № 198/25.10.2024 г. на Директора на музея.

Учрежденчески архив на НПМ „Шипка-Бузлуджа“

В връзка със задълженията на НПМ „Шипка-Бузлуджа“, произтичащи от Закона за Националния архивен фонд (ЗНАФ) и Наредбата за реда за организирането, обработването, експертизата, съхраняването и използването на документите в учрежденческите архиви на държавните и общинските институции (НРООЕСИДУАДОИ), през 2024 г. бяха извършени редица дейности, които имат отношение към по-добрата организация и възстановяването на дейността на Учрежденческият архив на музея. Със Заповед № 112/0.05.2024 г. и Заповед № 113/30.05.2024 г. на директора на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ беше определено лице, което да завежда Учрежденческият архив на музея и беше назначена Постоянно действаща експертна комисия, която има за задача да изпълнява всички задължения и функции, определени ѝ в ЗНАФ и подзаконовите актове по неговото прилагане.

На 27.06.2024 г. началника на Отдел „Държавен архив“ (ОДА) – Стара Загора утвърди изработената от НПМ „Шипка-Бузлуджа“ Номенклатура на делата със срокове за съхранение на музея. Със Заповед № 157/21.08.2024 г. на директора на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ бяха утвърдени Вътрешни правила за дейността на музейния учрежденчески архив. В изпълнение на сключен на 23.10.2024 г. договор между музея и външен експерт беше направена междинна експертиза на документи, съхранени в архивохранилището на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ и отнасящи се за периода от 1989 г. до 2020 г., след което беше изготвен Акт за унищожаване на неценни документи с изтекъл срок на съхранение на хартиен носител (след полистен преглед на делата/папки), оформен в Приложение № 8 към НРООЕСИДУАДОИ. В изпълнение на законовите изисквания, на 28.10.2024 г. Актът беше представен за сведение ОДА – Стара Загора. След изразено писмено становище от страна на компетентния орган НПМ „Шипка-Бузлуджа“ получи разрешения включените в Акта за унищожаване на неценни документи с изтекъл срок на съхранение да бъдат унищожени.

Обучения и квалификация

1. Ръководителят на отдел „Стопанки“ и счетоводителят от отдел „Финансово-счетоводен“ на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участваха в специализиран семинар на тема: „Актуални проблеми при възлагане на обществени поръчки в областта на строителството“ (24.01.2024 г. – 25.01.2024 г., Електронна платформа „LiveWebinar“).

2. Работниците на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участваха в занятие по учебна евакуация и пожарна безопасност на тема: „Пожар. Класификация на пожарите. Способи за прекратяване на горенето. Видове гасителни вещества. Видове пожарогасители. Основни правила при работа с противопожарните уреди. Учебна евакуация“ (30.01.2024 г., административна сграда на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ в гр. Казанлък).

3. Главният счетоводител и счетоводителят от отдел „Финансово-счетоводен“ на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участваха в обучение на тема: „Необичайни счетоводни казуси от практиката на счетоводителите в публичния сектор. Правила, свързани с финансовото

управление и вътрешния контрол в публичния сектор“ (24.04.2024 г. – 26.04.2024 г., гр. Павел Баня, Хотел „Атмосфера“).

4. Специалистът на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участва в онлайн обучение на тема: „Промени в Кодекса на труда 2025“ (01.06.2024 г.).

5. Работниците на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участваха в занятие по учебна евакуация и пожарна безопасност на тема: „Летни пожари. Способи за прекратяване на горенето. Видове гасителни вещества. Видове пожарогасители. Основни правила при работа с противопожарните уреди. Учебна евакуация“ (16.07.2024 г., Паметник на свободата на връх Шипка).

6. Ръководителят на отдел „Стопански“ в НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участва в онлайн обучение на тема: „Здравословни и безопасни условия на труд“ (01.10.2024 г.)

7. Библиотекарят на Научната библиотека и счетоводителят от отдел „Финансово-счетоводен“ на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участваха в обучение на тема: „АБ УЕБ, RFID технологии, дигитализация“ (02.10.2024 г. – 04.10.2024 г., Регионална библиотека „Пейо Крачолов Яворов“ – Бургас).

8. Ръководителят на отдел „Стопански“ в НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участва в онлайн обучение на тема: „Фирмена документация по здравословни и безопасни условия на труд“ (24.10.2024 г.)

9. Главният счетоводител и счетоводителят от отдел „Финансово-счетоводен“ на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участваха в обучение на тема: „Годишно счетоводно приключване и съставяне на годишен финансов отчет на бюджетните организации за 2024 година“ (11.11.2024 г. – 13.11.2024 г., с. Овощник, община Казанлък, Хотел „Кингс Валей“).

Други дейности

1. Провеждане на годишни профилактични медицински прегледи на работниците при НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

2. Провеждане на годишни профилактични прегледи при специалист офталмолог и закупуване на диоптрични очила и зимни якета на работниците, утвърдени в списък за лични предпазни средства.

3. Директорът на музея участва като член в състава на назначената от кмета на община Плевен комисия за избор на директор на Регионален военноисторическия музей – Плевен, проведен на 31.05.2024 г. в сградата на община Плевен.

4. Директорът на музея участва като член в състава на назначената от кмета на община Брезник комисия за избор на директор на Исторически музей – Брезник, проведен на 17.06.2024 г. в сградата на община Брезник.

5. Директорът на музея участва като член в състава на назначената от министъра на културата комисия за избор на директор на Къща-музей „Панчо Владигеров“ – София, проведен на 09.07.2024 г. в сградата на Министерството на културата в София.

6. Директорът на музея участва като член в състава на назначената от министъра на културата комисия за избор на директор на Музей „Борис Христов“ – София, проведен на 09.07.2024 г. в сградата на Министерството на културата в София.

7. Директорът на музея участва като член в състава на назначената от кмета на община Габрово комисия за избор на директор на Музей „Дом на хумора и сатирата“ – Габрово, проведен на 26.08.2024 г. в сградата на община Габрово.

VII. БЮДЖЕТ

НПМ „Шипка-Бузлуджа“ е юридическо лице, второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на културата – Държавна дейност 739 „Музеи, художествени галерии, паметници на културата и етнографски комплекси с национален и регионален характер“. Прилагането на системата на делегиран бюджет е сигурна предпоставка за подобряване на финансовата и материалната обезпеченост на музея.

Имайки предвид по-малкия брой на туристите, посетили Паметника на свободата в сравнение с 2023 г., през 2024 г. НПМ „Шипка-Бузлуджа“ успя да преизпълни плана на собствените приходи. Това позволи на музея да осигури необходимото финансиране на част от планираните за изпълнение през годината дейности.

Съгласно прилаганите стандарти в делегираната от държавата дейности за 2024 г., субсидията на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ бе в размер на 936154 лева, от които музеят е изразходвал 839894 лева.

Получените текущи дарения от дарители са в размер на 15835 лева, от дарителската каса в Паметника на свободата. Получените дарения са вписани в Книгата за регистриране на даренията в НПМ „Шипка-Бузлуджа“ и са осчетоводени.

Уточненият план на собствените приходи за 2024 г. е в размер на 189850 лева. Реализираните собствени приходи до 31.12.2024 г. са в размер на 261063 лева.

Внесен данък 3 % върху приходите от стопанската дейност за 2024 г. по Закона за корпоративното и подоходно облагане на стойност 9850 лева.

Уточненият план за разходите на 2024 г. е в размер на 1116154 лева, от които са изразходвани 110796 лева, разпределени както следва: издръжка – 300067 лева; изплатени заплати, други възнаграждения и задължителни осигурителни вноски от работодателя – 782137 лева; закупуване на ДМА – 18081 лева; платени данъци и такси – 7678 лева.

Съгласно Закона за счетоводството и Счетоводната политика на Министерството на културата са извършени счетоводни анализи, инвентаризации, актуализации на план/отчет в рамките на бюджета на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

Д-Р ЧАВДАР АНГЕЛОВ (п.)

Директор на
НПМ „Шипка-Бузлуджа“

Отчетът е разработен на база представените годишни отчети за 2024 г. на отделите и звената в НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

Отчетът е публикуван на интернет страницата на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

Приложение № 1

Временни експозиции с движими културни ценности от фонда на музея:

1. **„Последното сражение. Шипка – Шейново“**, 09.01.2024 г. – 09.02.2024 г., Литературно-художествен музей „Чудомир“ – Казанлък.

2. **„Ний летиме от Балкана мощни Шипченски орли“**, 17.01.2024 г. – 23.02.2024 г., Културно-информационен център „Безистен“ с интерактивен музей – Ямбол.

3. **„Командирите на Българското опълчение“**, 27.02.2024 г. – 09.05.2024 г., Исторически музей – Исперих.

4. **„Последното сражение. Шипка – Шейново“**, 29.02.2024 г. – 01.05.2024 г., Исторически музей – Дряново.

5. **„От оръжието към плуга. Животът на опълченците след Освобождението“**, 01.03.2024 г. – 29.03.2023 г., Общински исторически музей – Радомир.

6. **„Строителите на Паметника на свободата“**, 01.03.2024 г. – 30.03.2024 г., Регионален исторически музей – Пловдив.

7. **„Пътят на свободата. От Шипка до Сан Стефано“**, 01.03.2024 г. – 30.03.2024 г., Регионален исторически музей – Шумен.
8. **„120 години Храм-паметник „Рождество Христово“ в град Шипка“**, 07.03.2024 г. – 29.03.2023 г., Изложбени зали „Рафаел Михайлов“ – Велико Търново.
9. **„Командирите на Българското опълчение“**, 14.05.2024 г. – 21.06.2024 г., Регионален исторически музей – Силистра.
10. **„Ретроспективна изложба. Стефанка Стойчева. Погледни ме“**, 17.07.2024 г. – 06.10.2024 г., Художествена галерия – Казанлък².
11. **„90 години в 90 снимки. Паметник на свободата – път към времето“**, 22.08.2024 г. – 06.09.2024 г., Художествена галерия – Казанлък.
12. **„Последното сражение. Шипка – Шейново“**, 26.02.2024 г. – 27.09.2024 г., Национален музей на образованието – Габрово.

Приложение № 2

Временни експозиции без движими културни ценности от музейния фонд:

1. **„Паметници на признателността“**, 28.02.2024 г. – 05.03.2024 г., Община Габрово.
2. **„На този връх свят паметник ще се издигне“**, 03.03.2024 г. – 29.03.2024 г., Регионален исторически музей – Враца.
3. **„80 години Паметник на свободата“**, 01.03.2024 г. – 12.02.2025 г., Национален музей „Христо Ботев“ – Калофер.
4. **„Строителите на Паметника на свободата“**, 02.03.2024 г. – 29.03.2024 г., Народно читалище „Светлина – 1861“ – Шипка.
5. **„Строй се монумент“**, 06.03.2024 г. – 29.03.2024 г., Регионална библиотека „Захарий Княжески“ – Стара Загора.
6. **„Ний летиме от Балкана мощни Шипченски орли“**, 09.05.2024 г. – 05.07.2024 г., Исторически музей – Батак.
7. **„На този връх свят паметник ще се издигне“**, 19.08.2024 г. – 05.10.2024 г., Военен клуб – Чирпан.
8. **„90 години в 90 снимки. Паметник на свободата – път към времето“**, 21.08.2024 г. – 15.09.2024 г., пешеходна алея пред Регионална библиотека „Априлов-Палаузов“ – Габрово.
9. **„Випуските на свободата“**, 23.08.2024 г. – 25.09.2024 г., Паметника на свободата, връх Шипка.
10. **„Випуските на свободата“**, 02.10.2024 г. – 18.10.2024 г., казармения района на 61-ва Стрямска механизирана бригада в гр. Карлово.
11. **„Непознатият Рибен буквар“**, 16.10.2024 г. – 04.11.2024 г., Културно-информационен център – Казанлък.

² Ретроспективната изложба „Стефанка Стойчева. Погледни ме“ беше организирана от екипа на Художествена галерия – Казанлък, като НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участва в изложбата с инвентарираната под инв. № 309 в сбирка „Художествена“ на основния музеен фонд творба на Стефанка Стойчева, наречена „Тишина“.